

עפ"ג 47817/04/18 - נחמיה רייבי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

19 יולי 2018

עפ"ג 47817-04-18 רייבי נ' מדינת ישראל

לפני הרכב כבוד השופטים:

רון שפירא, נשיא [אב"ד]

בטינה טאובר

עדי חן-ברק

המערערות

נחמיה רייבי

ע"י ב"כ עו"ד שני וייל

נגד

מדינת ישראל

המשיבה

פסק דין

ערעור הנאשם על פסק דינו של בית המשפט השלום בחיפה (כב' השופט זאיד פלאח) מיום 24/1/18, אשר הרשיע את המערער, בביצוע עבירה של קשירת קשר לפשע - סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), וביצוע בצוותא עם אחר את העבירות שלהלן:

זיוף מסמך - סעיפים 29 ו-418 רישא לחוק העונשין;

שימוש במסמך מזויף - עבירה לפי סעיפים 29, 418 סיפא ו-420 לחוק העונשין;

ניסיון לקבל דבר במרמה - עבירה לפי סעיפים 25, 29 ו-415 רישא לחוק העונשין;

התחזות כאדם אחר - עבירה לפי סעיפים 29 ו-441 רישא לחוק העונשין.

בית המשפט קמא גזר את דינו של המערער כדלקמן:

א. 4 חודשי מאסר על תנאי, אם יעבור המערער תוך 3 שנים אחת מהעבירות בהן הורשע.

ב. קנס בסך 5,000 ₪.

א. כתב האישום והכרעת בית המשפט קמא:

1. המערער, בן 57, במועד הרלבנטי סטודנט באוניברסיטת חיפה, היה צריך לעבור במסגרת לימודיו בחינת "אמיר" - בחינת מיון בשפה האנגלית המסווגת את הסטודנטים לרמת לימוד מתאימה עד למתן פטור מלימודי אנגלית.

2. ביום 13/2/12 עבר המערער את הבחינה בפעם הראשונה, ועפ"י עדויות שהובאו בפני בית המשפט קמא קיבל ציון **55**, שאינו מזכה בפטור.

ביום 1/7/12 ניגש לבחינה נוספת וקיבל ציון **67** - ציון שאף הוא אינו מזכה בפטור.

המערער נרשם לבחינה נוספת (שלישית במספר) שנערכה ביום 30/6/13, בה קיבל ציון גבוה בהרבה משני הציונים הראשונים שקיבל - **122** (ציון שאינו מזכה בפטור ברם מצוי ברמה אחת מתחת לרמת הפטור).

3. כעולה מעובדות כתב האישום והאמור בפסק הדין קמא, קשר המערער קשר עם אחר, שזהותו אינה ידועה, לרמות את האוניברסיטה בכך שהאחר (להלן: "המתחזה") התחזה למערער וניגש לבחינה במקום המערער.

נטען כי המערער והמתחזה החליפו את תמונת המערער בתעודת הזהות של המערער, מבלי ששאר הפרטים המופיעים בתעודת הזהות שונו.

ביום הבחינה ניגש המתחזה לבחינה והציג עצמו, כאילו הוא המערער, באמצעות תעודת הזהות המזוייפת.

4. עם היוודע תוצאות הבחינה (כאמור - ציון 122 שהינו ציון גבוה בהרבה משני הציונים הראשונים שהשיג המערער), הוזמן המערער, בהתאם לנוהל המקובל באוניברסיטה, לביצוע בחינה נוספת.

המערער לא התייצב לביצוע הבחינה הנוספת, והציון בבחינה השלישית נפסל.

5. המשגיח בבחינה השלישית, מר עופר פרס (להלן: "פרס") פנה בסמוך לאחר מועד הבחינה לאחראית על איתור מעשי רמיה בבחינות במרכז הארצי לבחינות - הגב' יעל יונה (להלן: "יונה"), ומסר לה כי בזמן המבחן חשד כי תעודת הזהות שהציג לו הנבחן שהתיימר להיות המערער, מזוייפת, כיוון שהקצוות שלה היו חתוכים בצורה לא רגילה.

בעקבות חשד זה צילם המשגיח באמצעות הפלאפון שלו את תעודת הזהות, ומסר לאחר המבחן את הצילום ליונה.

כן מסר ליונה כי לאחר שהסתכל בתעודת הזהות ראה כי עפ"י תאריך הלידה שהיה מצוין בתעודה, מדובר באדם בשנות ה - 50 לחייו, בעוד הבחור שנבחן בפועל היה בחור צעיר: בשנות ה - 20 לחייו.

מסיבה זו בצירוף החשד שעלה לו בנוגע לנראות תעודת הזהות כאמור לעיל, העביר פרס, סמוך לאחר הבחינה את החשד שהיה לו, כאמור, ליונה.

6. שעות ספורות לאחר הבחינה הגיש המערער תלונה במשטרת עפולה על גניבת תעודת הזהות שלו בטענה כי בעת שהיה במרכז מסחרי בנשר (כשעה לאחר סיום המבחן), נגנב תיקו עם ארנקו ותעודת הזהות בתוכו.

7. בית המשפט קמא קבע בהכרעתו כי הוא נותן אמון מלא בעדויות פרס ויונה, כי עדותם עקבית, וכי הם עשו רושם אמין ביותר על בית המשפט.

מנגד קבע בית המשפט קמא כי עדות המערער הותירה רושם לא אמין מאחר ולא הייתה עקבית, והייתה מלווה בניסיונות להטיל דופי באחרים.

ביחס לצילום תעודת הזהות הכוללת את פרטי המערער ברם עם צילום של אדם אחר - אזי - במהלך דיון ההוכחות שהתקיים ביום 11/6/17, קיבל בית המשפט קמא את צילום תעודת הזהות המזויפת שנטען כי פרס צילם בפלאפון שלו בזמן המבחן (ת/7), תוך שהוא מציין כי ההיתר להגשת ת/7 הינו: **"לעצם צילום התמונה על ידי העד ולא לצורך אמיתות המסמך"**.

בהכרעת דינו קבע בית המשפט קמא כי איכות התמונה בצילום תעודת הזהות הינה נמוכה, ולכן לא ניתן לראות בה קצוות לא סגורים, ולא ניתן ללמוד ממנה דבר, ולפיכך הורה בית המשפט קמא על הוצאתו של המסמך ת/7 מהתיק.

יחד עם זאת, קיבל בית המשפט קמא במלואה את עדות פרס לפיה ביום המבחן ראה כי קיימת בעיה מסוימת בקצוות תעודת הזהות של המערער, וכן כי ראה שתאריך הלידה המופיע בתעודת הזהות, אינו תואם את גילו של האדם שנבחן בפועל.

כן קיבל עדות פרס ועדות יונה בדבר מסירת מידע זה, כולל הצילום שבצע פרס, ליונה בסמוך למועד המבחן.

8. בית המשפט קמא קבע כי מחדלים נוספים של המשטרה, אשר כללו, בין היתר, את החלטת המשטרה להעמיד לדין את המערער בטרם התקבלה חוות הדעת בנושא כתב יד שהופיע ברשימת פרטי הנבחנים ליד שם המערער, אי גביית עדות מיונה ופרס בתחנת המשטרה אלא קבלת עדות עצמית על ידם, אי בדיקת הפלאפון של פרס, שבאמצעותו נטען כי צולמה התמונה של תעודת הזהות, ואי הצגת סרטי מצלמות האבטחה של האוניברסיטה, אינם מהווים מחדלי חקירה היוורדים לשורשו של עניין, ואין הם גורמים לפגיעה בהגנת הנאשם.

בית המשפט קמא אף לא ראה בעובדה כי פרס לא צילם את האדם שנבחן כמחדל שיש בו לעורר ספק כלשהו בראיות, וקיבל את גרסתו של פרס לפיה לא צילם את הנבחן מאחר ולא רצה להיכנס לעימות עמו.

9. יחד עם זאת קבע בית המשפט קמא כי לאור מחדלי החקירה כן יידרשו חיזוקים נוספים לראיות לצורך הכרעה, וראה בראיות הבאות חיזוקים נוספים:

ממצאי האיוון של מספר הטלפון הנייד של המערער הצביעו על כך שמכשיר הפלאפון של המערער לא היה במועד הבחינה באוניברסיטת חיפה אלא בכביש 6.

נדחתה טענת המערער לפיה היו ברשותו שני סימים על אותו מספר פלאפון, וכי היה לו מכשיר דו (מכשיר אחד ברכב ומכשיר נוסף).

בית המשפט קמא זקף לחובתו של המערער את העובדה כי לא העיד את קובי - אדם שנטען לגביו כי הסיע את המערער למבחן.

10. בית המשפט קמא דחה טענת המערער לפיה פרטיו האישיים ברשימת פרטי הנבחנים מיום המבחן,

נכתבו על ידי המשגיח בבחינה, ולא על ידו, כאשר לא היה חולק כי כתב היד אינו כתב ידו של המערער, וכי נפלו טעויות רבות בפרטים מהותיים שנרשמו ליד שמו: הן בכתובת המגורים שלו, והן במספר הפלאפון שלו, טעויות אותן ראה בית המשפט כתומכות בטענה שלא המערער הוא שנבחן במועד הרלבנטי אלא אחר מטעמו, שלא הכיר את מלוא הפרטים כראוי, ומכאן הטעויות.

11. בסיכום האמור לעיל קבע בית המשפט קמא כי קיימות ראיות התומכות באופן חד משמעי, ומשכנעות מעל לכל ספק סביר, כי המערער ביצע את העבירות בהן הואשם.

ב. טענות המערער (בתמצית):

12. מבוקש לזכות את המערער, ולחילופין - להתערב בגזר הדין באופן שתבוטל הרשעתו.

נטען כי קיימים מחדלים שמלמדים על קיומו של ספק סביר:

א. עדות פרס נגבתה כעדות עצמית שניתנה באמצעות מילוי טופס במחשב של יונה, פרס לא נחקר בתחנת המשטרה, לא עומת עם טענות המערער, וקיים גם חשש לתיאום עדויות בין פרס ליונה בעקבות אופן גביית העדות.

ב. הטלפון הנייד של פרס לא נתפס ולא נבדק, כך שאיש לא ראה את תמונת המקור של תעודת הזהות שנטען כי היא מזויפת.

ג. פרס ויונה לא הזכירו כי בבחינה נכח משגיח נוסף מלבד פרס, והמשגיח הנוסף לא

העיד בפני בית המשפט קמא.

ד. על אף שניתן צו להמצאת מסמכים מהאוניברסיטה ונערכה פנייה לקב"ט האוניברסיטה לבדיקת מצלמות האבטחה, המשטרה לא פעלה לקבלת המידע ולא נבדקו סרטי מצלמות האבטחה.

ה. הסתמכות בית המשפט קמא על פלטי איכון מכשיר הטלפון הנייד של המערער הינה ללא ביסוס, שכן הדברים לא הוכחו כראוי.

13. בשל מחדלי החקירה שצוינו, וכן בשל העובדה כי הקביעות בנוגע למהימנות העדים בוססו בעיקר על ההיגיון, מתקיים החריג המאפשר לערכאת הערעור להתערב בקביעות עובדתיות ובהערכת מהימנות של העדים.

בית המשפט קמא נתן משקל נכבד לעדויות פרס ויונה בנוגע לתמונה שצולמה בטלפון הנייד של פרס, על אף שפסל את התמונה עצמה (ת/7), ובכך הכשיר בית המשפט קמא באופן עקיף את הראיה שנפסלה, שכן פסילת הראיה הייתה צריכה להוביל לפסילת העדויות ביחס אליה, מה עוד שעדות יונה הינה עדות מפי השמועה אשר לא היה מקום לקבלה כלל.

14. קיימות סתירות רבות בין עדות פרס לעדות יונה, בין היתר, בנוגע לשאלה האם היה קיים לחץ בכניסה למבחנים מהסוג הנדון - דבר המשליך על הטופס שמולא בכתב יד, שהמערער טען כי מולא על ידי הבוחן ולא על ידו. כן נטען לסתירות ביחס לתפקיד המשגיח הנוסף, אליהן לא התייחס בית המשפט קמא.
15. אין לקבל את עדות פרס בנוגע לחשדותיו על התחזות והעברת הדיווח מיד, שכן הדיווח הועבר ליונה לא בזמן אמת, אלא רק לאחר מספר ימים, בניגוד לנוהל המקובל.
16. בית המשפט קמא שגה כאשר לא נתן משקל ראוי להימנעותו של פרס מעשיית פעולות נוספות במהלך הבחינה כדי להוכיח את חשדו, כגון צילום הנבחן, שכן היה באפשרותו לצלם את הנבחן מאחור מבלי שיבחין בכך ומבלי להסתכן בעימות עמו.
17. בית המשפט קמא טעה בכך שהסתמך, בין היתר, על אי הבאת עד מטעם המערער - קובי שנטען כי נסע עם המערער לבחינה, שכן מדובר בעד שהיה מסוכסך עם המערער, והיה מקום לקבל הסבר זה.
18. בית המשפט טעה בכך שלא קיבל את הסבר המערער לסיבה בגינה לא התייצב לבחינה הנוספת, כפי שנדרש ממנו, והוא שבאותה תקופה נערכו בחירות לראשות מועצה מקומית בהן התמודד המערער, וכן היה בעיצומו של הליך גירושין, כאשר ילדיו היו במשמורתו, כך שנושא הלימודים לא היה בראש מעייניו.
19. לעניין איכון הפלאפון נטען כי טעה בית המשפט קמא בכך שהפך את נטלי הראייה בניגוד לדין: על המאשימה היה להביא ראיות חזקות לכך שמכשיר הנייד של המערער לא היה בעת הבחינה באוניברסיטה - דבר שלא הוכח משלא הובאה מפת אנטנות, ולא היה מקום להעביר את נטל ההוכחה למערער, כפי שבית המשפט קמא עשה.
- כן נטען כי הוכח שבעת המבחן כמעט ולא הייתה פעילות מהטלפון הנייד של המערער, והפעילות המועטה שהייתה נבעה כנראה מלחיצה בטעות על מכשיר הנייד שהיה בכיס מכנסיו של המערער.
- בשים לב לכל האמור לעיל נטען כי לא הונחה תשתית ראייתית כדי להצדיק הרשעתו של המערער, ובוודאי שלא בנסיבות מחמירות.
20. בנוסף העלה המערער טענות ביחס לכך שלא נעשה עמו הסדר מותנה בעוד שעם אחרים, שעלה חשד דומה לגביהם, הגיעה המשיבה להסדרים מותנים.
- נטען כי הפרקליטות הציגה בפני המערער מצג שגוי לפיו קיימת מדיניות אחידה בעבירות מסוג זיוף מבחנים של המרכז הארצי לבחינות והערכה, לפיה יש להעמיד לדין ולהביא להרשעת נאשם, ורק בשלב מאוחר יותר, ולאחר הכרעת הדין התברר לב"כ המערער כי המצג היה שגוי, וכי בתיקים אחרים עם חשד לביצוע עבירה זוה, הגיעה הפרקליטות להסדר מותנה והתיקים נסגרו.
- לחילופין נתבקש לבטל את הרשעת המערער.

ג. טענות המשיבה (בתמצית):

21. קיימות ראיות רבות המוכיחות כי מי שנבחן במועד הבחינה היה מתחזה שעשה שימוש בתעודת זהות מזויפת של המערער:

א. בית המשפט קמא נתן אמון מלא בעדותם של פרס ויונה, ואין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעות מהימנות.

ב. על פי חוות דעת שהוגשה בהסכמה, כתב היד בו נרשמו פרטי המערער ברשימת הנבחנים אינו כתב ידו של המערער, והכתובת שנכתבה בסמוך לשמו של המערער הינה כתובת שגויה - דבר המלמד כי הנבחן שמילא את הפרטים היה מתחזה, ולכן טעה בפרטי המערער.

ג. הפער בין ציוניו של המערער בבחינות הקודמות לעומת הבחינה נשוא התיק הינו משמעותי ביותר, ולא ניתן הסבר משכנע ומתקבל על הדעת המסביר פער זה.

ד. המערער התלונן בשעות הערב של יום הבחינה כי תעודת הזהות שלו נגנבה רק לאחר שהבין כי מעשה ההתחזות התגלה, ובכל מקרה צירוף המקרים של אובדן התעודה ביום המבחן, לא סביר.

ה. יש לזקוף לרעת המערער את העובדה כי בעת חקירתו במשטרה כלל לא התייחס לקובי שנטען בחקירתו בבית משפט כי הסיע אותו לבחינה, ועל כן מדובר בעדות כבושה, מה גם שיש לזקוף לחובת המערער את העובדה כי לא הביא לעדות את קובי.

ו. עדות מיכה (עד שהובא מטען המערער לנסות ולהוכיח כי המערער היה ביום המבחן באוניברסיטה) לא סייעה למערער, שכן מיכה לא ראה שהמערער נכנס לחדר בו התקיים המבחן, ואין די בעדות מיכה לפיה נצפה המערער באוניברסיטה.

ז. ממצאי האיכון מעידים כי מכשיר הנייד של המערער לא היה בשטח האוניברסיטה במועד המבחן.

ח. יש לזקוף לחובתו של המערער כי סירב לתת דוגמת כתב ידו וכי סירב לבצע בחינה חוזרת כפי שנדרש לעשות.

22. בנוגע להסדר המותנה נטען כי תנאי מקדים לקיום הסדר הוא הודאת החשוד. במקרה דנן המערער לא הודה בביצוע העבירות, ולפיכך ההסדר המותנה לא היה רלוונטי לגביו, מה גם שלאחר ניהול הוכחות ומתן פסק דין, המערער אינו יכול לחזור אחורנית ולבקש הסדר מותנה.

23. לא ניתן לבטל הרשעה במקרה והנאשם אינו מודה בביצוע העבירות, שכן גם בנושא זה אחד התנאים לביטול הרשעה הינו לקיחת אחריות על המעשה, ומשהמערער לא הודה בביצוע המעשה הרי שממילא לא לקח אחריות.

ד. דיון והכרעה:

לאחר שבחנו ושקלנו טענות הצדדים, עיינו במלוא חומר הראיות שהונח בפני בית המשפט קמא, ושהוגש לעיוננו,

סבורים אנו כי יש לדחות את הערעור, שכן אין בנסיבות העניין מקום להתערב בהכרעת דינו של בית המשפט קמא - הכרעה המבוססת ברובה על קביעת ממצאי מהימנות ועובדה.

24. הלכה פסוקה היא כי ערכאת הערעור לא תתערב בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית, שיתרונה הוא ביכולת ההתרשמות הישירה מן העדים באופן בלתי אמצעי, אלא במקרים חריגים ביותר בהם טעתה הערכאה הדיונית טעות בולטת היורדת לשורשו של עניין, בהערכת העדויות או כאשר המסקנות שהסיקה הערכאה הדיונית מן העובדות אינן מתחייבות מהן, וכן כאשר ממצאי הערכאה הדיונית מתבססים על שיקולים שבהיגיון בלבד ולא על הערכת מהימנות. ראה: ע"פ 6695/08 פלוני נ' מדינת ישראל (26/01/09); ע"פ 425/07 פלוני נ' מדינת ישראל (05/11/07), ע"פ 6460/12 פרעון נ' מדינת ישראל ניתן ביום 2/4/14.

25. הכרעת הדין במקרה דנן מבוססת הן על ראיות נסיבותיות, והן על ראיות ישירות כפי שיפורט בהמשך, ומכל מקום מבוססת היא גם ובעיקר על מהימנות עדים, שמסרו עדות מפורטת בפני בית המשפט קמא (קביעת מהימנות ביחס לעדות פרס, ומנגד - חוסר מהימנות ביחס לעדות המערער), כך שלערכאה הדיונית יתרון העומד על כנו:

"לענין קביעת העובדות שמהן מוסקות המסקנות, ביחוד לגבי מהימנותם של עדים, עומד יתרונה של הערכאה הדיונית על כנו, וכלל אי ההתערבות המושרש בשיטתנו תקף הוא" - ע"פ 9710/10 הילל נ' מדינת ישראל ניתן ביום 7/11/12, ע"פ 2661/13 בחרדין יחייב נ' מדינת ישראל ניתן ביום 18/2/014.

26. הצטברות הראיות והעובדות שנקבעו על בסיס אותן ראיות מובילה לדעתנו למסקנה כי לא נפל כל פגם בהכרעת דינו של בית המשפט קמא, וכי הקביעות העובדתיות וקביעות המהימנות שקבע בית המשפט קמא מתיישבות עם חומר הראיות.

נפרט להלן הראיות והעובדות המלאות שנקבעו:

א. המערער ניגש לבחינה הרלבנטית (לשיטתו) 3 פעמים.

הציונים שהתקבלו בשתי הבחינות הראשונות היו נמוכים מאוד (55 ו-67).

ביחס להוכחת הציונים עצמם ראה עדות יונה (בעמ' 18 לפרוט') שהתקבלה במלואה, על אף שלא התאפשר למשיבה להציג את גליון הציונים.

מכל מקום הציונים שהושגו בשתי הבחינות הראשונות רחוקים מרחק רב מלזכות את המערער בפטור מלימוד אנגלית, בעוד שהציון שהושג בבחינה השלישית - 122 מלמד על שיפור עצום, ולא ניתן על ידי המערער כל הסבר סביר לפער האדיר ביחס לתוצאות הראשונות שהושגו.

המערער העיד אומנם כי נרשם ללימוד אנגלית לפני המבחן השלישי, ואולם הוברר כי למד תקופה קצרה מאוד (בעדותו בבית המשפט העיד כי עשה שליש קורס-עמ' 22 שר' 25, ואילו מעדותו במשטרה ניתן להבין כי לא

למד: "לא למדתי, התחלתי ללמוד, זה התחיל בצ'ק פוסט ואחר כך עבר לאוניברסיטה..הם לא עמדו בתנאים לגבי המיקום, סוג הלימודים וגם הביטולים הרבים שהיו, נאלצתי לבקש מהם את הכסף בחזרה וזה הגיע לדין בבית משפט שהשופט קבע שהם צריכים להחזיר לי את הכסף" - ת/15, גליון 4.

ב. בהתאם לנוהל המקובל במקרים בהם יש פער העולה על 35 נקודות בין הציונים בין בחינות שונות של אותו נבחן, הוזמן המערער למבחן נוסף, ברם סירב לבצעו, וכפי שקבע בית המשפט קמא לא ניתן לכך נימוק מתקבל על הדעת שכן הליך הגירושין בו היה מצוי והבחירות למועצה התקיימו גם במועד בו ניגש למבחן השלישי, מה גם שכתשובה ראשונה לשאלה מדוע סירב לגשת למבחן נוסף, ענה המערער בחקירתו הנגדית: "למה אני צריך להטריח את עצמי עד ירושלים" (עמ' 34 שר' 5).

ג. עדות הבוחן המוביל (פרס) התקבלה על ידי בית המשפט קמא במלואה, ונקבע כי היא מהימנה ועקבית: הבוחן, שתפקידו במהלך המבחן היה, בין היתר, הכנסת התלמידים הנבחרים, בדיקת תעודות הזהות שלהם, והנחייתם לכתוב את פרטיהם האישיים על גבי דף שבו נכתבו בשורות כל פרטי הנבחרים, העיד כי הבחין בכך שתעודת הזהות שהציג בפניו האדם שהתיימר להיות המערער, נראתה חשודה: "קצוות התעודה היו חתוכים בצורה לא רגילה", ועל כן ביקש מהנבחן את התעודה וצילם אותה (כפי שנהג לעשות במקרים מסוג זה).

לאחר מכן כאשר הבחין כי תאריך הלידה הרשום בה אינו תואם את המראה של האדם שנבחן, שכן לפי תאריך הלידה בתעודה מדובר באדם מעל גיל 50, ואילו מולו ראה אדם בשנות העשרים לחייו, העביר הצילום לאחראית על הנושא במרכז הארצי לבחינות - יונה.

פרס מסר הצהרה בזמן אמת - 3 ימים לאחר הבחינה (ביום 3/7/13 - ראה ת/6), שתאמה עדותו בבית המשפט.

העד אף אישר את המסמך (ת/7) - כצילום תעודת הזהות שצילם, ונאמר, כי על אף שהמסמך הוצא בסופו של יום מתיק בית המשפט, הרי שגם המערער כאשר נשאל ביחס למסמך אישר בעדותו בבית המשפט כי מדובר בפרטיו האישיים, ברם התמונה היא של משהו אחר:

"ש. מציגה לך את ת/7 - אתה מכיר את מי שמופיע בתמונה ?

ת. לא מכיר.

ש. אתה מכיר את הפרטים שלך עם תמונה של משהו אחר ?

ת. קופי שופ טוב. הפרטים הם שלי" - עמ' 31 שר' 9 לפרוט'.

פרס אף נתן הסבר משכנע לפער בן ה- 3 ימים, בין מועד המבחן למועד חתימתו על ההצהרה, כאשר עמד על כך שאת התמונה שלח ליונה ביום המבחן, ומכל מקום שלל העד כל אפשרות לעריכת צילום ו/או שינוי בתעודת הזהות מצדו, ואף כל אינטרס לעשות כן - עדות שהתקבלה במלואה, בצדק רב, על ידי בית המשפט קמא.

העובדה כי בסופו של יום, ולאחר שהתקבל המסמך ת/7 כראיה לתיק במהלך שמיעת הראיות, נקבע בפסק הדין כי בשל איכות צילום ירודה אין לקבלו כראיה - אינה מעלה או מורידה מעדות פרס, שהינה עדות ישירה

ומשמעותית ושנקבע לגביה כי היא מהימנה, כאשר לא נפל כל פגם במתן המשקל שנתן בית המשפט קמא לעדות משמעותית זו גם ללא קבלת הצילום - ת/7 כראיה.

לעדות פרס הצטרפה עדות יונה שגם לגביה נקבע כי היא מהימנה, אשר תמכה, לכל הפחות, בעובדת הפניה של פרס אליה בסמוך לאחר המבחן והצגת הצילום בפניה, ואין בידינו לקבל טענת המערער לקיומן של סתירות מהותיות בין עדות פרס ליונה.

ד. מספר שעות לאחר המבחן, מגיש המערער תלונה במשטרת עפולה בדבר גניבת תיקו, ובו, בין היתר, נטען כי היה ארנקו שכלל את תעודת הזהות שלו, ושנטען, בצירוף מקרים המעלה סימני שאלה, כי נגנב כשעה לאחר המבחן, בעת שמערער הותיר תיקו במרכז המסחרי בנשר.

ה. מת/8 - דף פרטים אישיים שמלאו הנבחנים ביום המבחן עולה כי הפרטים הרשומים בשורת המערער אינם תואמים את פרטי המערער בשני נושאים מהותיים:

הראשון - כתובת מגוריו, בדף נרשם בית מספר 38 בעוד שבפועל המספר הנכון הוא 18,

השני (העיקרי) - מספר הטלפון שרשום כמספר של המערער שונה לחלוטין ממספר הטלפון הנכון שלו, ומחקירת המשטרה הוברר כי מדובר במספר פלאפון המצוי בבעלות אישה שאינה קשורה למערער.

מומחה לזיהוי כתבי יד קבע בחוות דעתו (ת/5) כי כתב היד הרשום בשורת פרטי המערער ב - ת/8 אינו כתב היד של המערער.

עיון ב - ת/8 (דף בו רשומים פרטים של כ - 15 נבחנים, כל נבחן בשורה נפרדת), מעלה, בנוסף, כי כל שורה של כל נבחן ונבחן רשומה בכתב יד אחר, וכי אין, ולו שתי שורות, עם אותו כתב יד.

האמור לעיל בצירוף עדותו המהימנה של פרס שהתקבלה על ידי בית המשפט קמא לפיה בהתאם לנהלים הקיימים רק הנבחנים עצמם ממלאים את שורת הפרטים, ולא הבוחן, מלמדת כי אדם אחר, שאינו הבוחן, הוא שרשם את פרטי המערער, כאשר אותו אדם לא היה בקיא במלוא הפרטים שנדרש לרשום, ומכאן הטעויות שנמצאו הן בכתובת המגורים והן במספר הפלאפון, ועל כן בצדק נקבע על ידי בית המשפט קמא כי אין בסברה שהעלה המערער כי הבוחן הוא שרשם הפרטים (ומכאן הטעויות) הוא הסבר מתקבל על הדעת.

ו. טלפון המערער אוכן בזמן הבחינה בכביש 6, ולא באוניברסיטה.

הוכח כי המערער לא מחזיק במכשיר דו (מכשיר ברכב ומכשיר נוסף - ראה ת/36), וכן כי אין אפשרות לקיום סים נוסף למספר המנוי שלו.

בנוסף - מפלט שיחות יוצאות מיום המבחן ובשעות המבחן עולה כי התקבלו ויצאו שיחות ממכשיר המערער (ת/35, ת/34, ת/33), גם אם אכן מדובר בשיחות קצרות, וראוי, בהקשר זה, לדחות את כל טענות המערער ביחס לניתוח הראיות שהובאו על ידי נציגי פלאפון משלא הובאה חוות דעת נגדית.

ז. המערער העלה, לראשונה, בעדותו בבית משפט, פרט לפיו נסע לבחינה עם חבר/עובד שלו בשם קובי, עמו אף חזר מהבחינה.

המערער בחר שלא לזמן חבר/עובד זה למתן עדות בנימוק כי הם כבר אינם ביחסים טובים, ועל כן חשש שהחבר לא ירצה לסייע לו.

לא ניתן כל הסבר מתקבל על הדעת מדוע נשמט פרט זה (קיומו של עד מהותי שנסע וחזר עם המערער למבחן) מעדות המערער במשטרה על אף שהזכיר את אותו קובי בעדות שמסר במשטרה ביחס לנושא אחר (ת/18 עדות מיום 13/7/14), ומכל מקום ראוי היה לתת משקל, כפי שעשה בית המשפט קמא, להמנעות המערער מהבאת העד או מהבאת ראיות המלמדות על אותו סכסוך נטען.

מכלול האמור לעיל מוביל לדעתנו למסקנה המתבקשת אליה הגיע בית המשפט קמא כי יש בראיות שהובאו תשתית ראייתית מוצקה להרשעת המערער.

27. כן יש לדחות טענות המערער כי הרשעתו התבססה על ראיות נסיבתיות בלבד שלא היה מקום להסיק מהן הרשעתו.

עדות פרס אינה ראייה נסיבתית אלא עדות ראייה ישירה משמעותית ביותר, לגביה נקבע כי היא מהימנה, ואין בעובדה כי בסופו של יום לא התקבלה הראייה ת/7 (צילום תעודת הזהות) כדי לפגום בעדותו או כדי להוריד ממשקלה כהוא זה, ויש לדחות טענת המערער לפיה לא היה מקום לקבל עדות פרס, משלא נתקבל הצילום כראיה.

מכל מקום נסיף ונאמר כי גם לו היה מקום להתייחס לעדות פרס כראיה נסיבתית (ולא כך), אזי ניתן להרשיע אדם על סמך מארז נסיבתי בלבד מקום שהמסקנה המרשיעה העולה ממנו - **"גוברת באופן ברור והחלטי על כל תזה חלופית כך שלא נותרת מסקנה סבירה אחרת"** - ע"פ 8279/11 **מור נ' מדינת ישראל** ניתן ביום 1/7/13, וזאת באמצעות עקרונות לוגיים, ניסיון חיים ושכל ישר, כאשר כוחן של ראיות נסיבתיות אינו מושג רק באמצעות מבחן האיכות אלא גם לאור כמות הראיות, צירופן זו לזו ובחינתן כמקשה אחת.

בפסיקה השתרש, כידוע, המבחן "התלת שלבי" למקרים בהם מבוססת הרשעה על ראיות נסיבתיות גרידא:

"בשלב הראשון על בית המשפט לבחון כל ראיה נסיבתית בפני עצמה ולקבוע אם יש בה כדי לבסס ממצא עובדתי מסוים תוך הערכת עוצמתה ומהימנותה, בשלב השני בית המשפט בוחן אם מסכת הראיות כולה מקימה מסקנה לכאורית בדבר אשמו של הנאשם, וזאת בין היתר בהתבסס על ניסיון החיים, היגיון ושכל ישר. בשלב השלישי עובר הנטל לנאשם להציע הסבר חלופי העולה בקנה אחד עם המארג הראייתי, שיש בו כדי לשלול ההנחה המפלילה העומדת לחובתו ולעורר ספק סביר בדבר אשמו, כאשר אין די בהסבר תיאורטי דחוק שאינו מתקבל על הדעת, ובפרט כזה אשר אינו מתייחס למכלול הראיות המצטבר כי אם תוקף של ראיה נסיבתית בפני עצמה" ע"פ 2602/15 **אברהים אלנעמי נ' מדינת ישראל** ניתן ביום 22/8/17.

28. סבורים אנו כי הראיות שהוצגו מבססות את הממצאים העובדתיים שנקבעו, והן מקימות מסקנה

לכאורית בדבר אשם המערער, כאשר בחינת הסבריו החלופיים של המערער אינם עולים עם המארג הראייתי שהצטבר נגדו, ואין די בהסברים שהעלה כדי להעלות ספק סביר כנגד מכלול הראיות נגדו:

א. לא ניתן כל הסבר לעדות פרס ביחס לזהות האדם הצעיר שראה אשר לא התיישב עם גיל המערער בהתאם לאמור בתעודת הזהות שהוצגה לו. כן לא ניתן כל הסבר בדבר מניע אפשרי לבצע פעולת מרמה כלשהי מצד פרס.

ב. לא ניתן כל הסבר לטעות בפרטי המערער בטופס פרטי הנבחן (ת/8), ואין לקבל ההסבר שנתן המערער כי הבוחן הוא שרשם את פרטי הנבחנים - הסבר שלא עולה בקנה אחד לא עם הנהלים הברורים עליהם העידו פרס ויונה, ולא עם העובדה שאין ולו שורה דומה נוספת עם כתב זה, אלא כל שורה של כל נבחן רשומה בכתב יד אחר כפי שהוסבר לעיל.

ג. לא ניתן הסבר מספק לפער בין שני הציונים הראשונים שהושגו לציון בבחינה השלישית, כמו גם לא ניתן הסבר מספק לסירוב המערער לגשת למבחן הנוסף שהוצע לו אשר היה מאפשר לו להוכיח טענתו כי שיפר את רמת האנגלית שלו וכי הוא זה שנבחן בבחינה השלישית.

ד. לא ניתן הסבר מספק ולא הובאו ראיות לטענה שנטענה כי לאשת המערער ו/או לאחרים היה אינטרס לפגוע במערער, וכי דרך זו לפגיעה בו הינה מסתברת ומתקבלת על הדעת.

ה. לא ניתן הסבר מספק לעובדה כי למרות שלפי עדות המערער קיים עד שנסע איתו למבחן ואף נסע עימו בדרכו חזרה (עד שנטען בחקירה הנגדית של המערער כי אף היה נוכח בקרבת מקום למערער במועד בו נגנב מהמערער, ע"פ טענתו, תיקו - כך שהיה יכול לחזק גם את עדות המערער ביחס לגניבה הנטענת של תעודת הזהות), הוא לא הוזכר על ידי המערער בחקירתו במשטרה, ואף הוא לא זומן על ידי המערער. כן לא הובאה כל ראיה להוכחת הטענה כי העד אינו ביחסים טובים עם המערער ו/או כי הוא היה מבקש לפגוע בו.

מכאן שכל הסבריו של המערער למצב שנוצר ולמכלול הראיות שהצטברו נגדו אינו מהווה הסבר הגיוני המעורר ספק סביר בגרסת המשיבה.

29. ב"כ המערער הפנתה לאמור בע"פ (חי) 24613/7/14 **מדינת ישראל נ' מוחמד** שניתן על ידי חלקנו ביום 20/10/14 (פסק הדין שם ניתן על ידי כבוד השופט ר. שפירא כתוארו אז סגן נשיא, והשופטים אברהם אליקים ובטינה טאובר שהצטרפו לדעתו).

פסק הדין בענין מוחמד אישר הכרעת דין של בית המשפט קמא, אשר זיכה נאשם מכתב אישום דומה, ונקבע כי בסופו של יום ומשלא בוצעו פעולות חקירה רבות ונדרשות, ולאחר שנותרו 2 ראיות נסיבתיות בלבד שלאורן התבקשה ההרשעה: חתימה שונה מחתימת הנאשם על טופסי הבחינה, והעובדה שהציון בבחינה השלישית שעבר הנאשם שם היה גבוה בהרבה משני ציוניו בבחינות קודמות שבצע) - היה מקום לזיכוי.

ואולם אין המקרה שם דומה במאום למקרה דנן, שכן ההכרעה בע"פ 24613/7/14 בדחיית הערעור התבססה

על מחדל חקירה מהותי בדמות רשימת הנכנסים למבחן שנקבע כי ככל הנראה הייתה בידי המרכז, וכי מדובר בפגיעה מהותית בהגנת המשיב.

30. אכן קיימים גם בתיק זה מחדלי חקירה, שהעיקרי בהם נוגע לאי קבלת הסרטים ממצלמות האבטחה של האוניברסיטה, ואולם בית המשפט קמא היה ער לכל המחדלים, ונתן דעתו כי אין במחדלים כדי לעורר ספק או כדי להביא לזיכוי.

יחד עם זאת קבע בית המשפט קמא כי לנוכח המחדלים יידרשו חיזוקים נוספים לראיות לצורך הכרעה, וראה בראיות שפורטו בסעיף 9 לעיל את החיזוקים הדרושים.

גם אנו סבורים כי בנסיבות המקרה דנן אין די במחדלים החקירתיים על מנת להביא לזיכוי המערער, כאשר הראיות שהובאו ושפורטו לעיל מספקות לביסוס הרשעתו.

הלכה פסוקה היא כי - "אין די בהתקיימות מחדלי חקירה כלשעצמם כדי להביא לזיכוי של נאשם. בחינת השפעת המחדלים פרטנית היא - לפי נסיבותיו של כל מקרה לגופו. יש לבחון האם הגנתו של המערער קופחה באופן מהותי לנוכח המחדלים. כך באספקלריה של מכלול התשתית הראייתית בתיק, וביחס לספקות אותן מנסה הנאשם לעורר במקרה הקונקרטי...השלב הראשון בחינת קיומם של מחדלי חקירה וחומרתם. השלב השני, השפעה של אלה על ההכרעה, לפי סלע המחלוקת בין הצדדים - ברובד העובדתי וברובד המשפטי. בתווך, יכולתו של הנאשם להתגונן בפני ההכרעה המרשימה". ע"פ 5987/15 פלוני נ' מדינת ישראל ניתן ביום 12/7/07, עוד ראה ע"פ 8529/11 גוסיין נ' מדינת ישראל ניתן ביום 24/5/12.

וכן:

"על בית המשפט לבחון האם הראיות שהוצגו בפועל על ידי התביעה מוכיחות את הנטען על ידה מעבר לספק סביר, אף אם המחדל מנע את הצגתה של ראיה טובה יותר. זאת בשים לב לכלל לפיו אין התביעה נדרשת להוכיח את המוטל עליה באמצעות "הראיה המקסימאלית" - דהיינו, הראיה הטובה ביותר שתיתכן - אלא עליה להוכיח את המוטל עליה באמצעות "ראיה מספקת" - ע"פ 2697/14 גיסים דוד נ' מדינת ישראל ניתן ביום 6/9/16.

סבורים אנו כי גם לו היו מובאים צילומים ממצלמות האבטחה, וגם לו נניח לטובת המערער כי היה נצפה באוניברסיטה ביום הבחינה, אין הדבר מלמד בהכרח כי אכן נכנס למבחן כטענתו. לאמור לעיל נוסף כי הצו שניתן למשטרה לקבלת הסרטים מהאוניברסיטה ניתן כשנה לאחר האירוע הנטען, וממילא סביר להניח כי הצילומים כבר לא היו קיימים.

31. באשר לטענה בדבר אי קיום הסדר מותנה עם המערער:

מלשון סעיף 67א(ב) לחוק החסד"פ, בו נקבע כי התובע "רשאי" להציע הסדר מותנה לחשוד, ניתן ללמוד על קיומו של שיקול הדעת המסור לתביעה להחליט באם לערוך בתיק המסוים שבפניה הסדר מותנה אם לאו.

ההלכה הפסוקה היא כי לתביעה שיקול דעת רחב בנוגע להחלטה אם לערוך הסדר מותנה, ובית המשפט יתערב במתחם שיקול הדעת של התביעה רק במקרים חריגים (בג"ץ 8049/16 אלון נ' פרקליטות המדינה ניתן ביום 6/3/17; בג"ץ 8088/14 מבאריק נ' היועץ המשפטי לממשלה ניתן ביום 27/9/17).

כל עוד החלטתה של התביעה נמצאת בתחם הסבירות ואין היא לוקה בפגם קיצוני, אין בית המשפט מחליף את שיקול דעתה של התביעה בשיקול דעתו שלו, אך בשל כך שבית המשפט היה יכול להגיע לתוצאה שונה מזו שהגיעה אליה התביעה (ראה בג"ץ 3070/17 פלוגי נ' היועץ המשפטי לממשלה ניתן ביום 28/2/18, בג"ץ 6009/94 שפרן נ' התובע הצבאי הראשי, פד"י מח(5) 582, 673 (1994)).

כן נפנה לדברים שנכתבו על ידי חלק מהרכב זה - כב' הנשיא שפירא בתיק ע"פ(חי') 62104-07-17 תמר נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 9/11/17 כדלקמן:

"ככלל, אין ביהמ"ש נוהג להתערב בשיקול דעת התביעה לעניין העמדה לדין או עריכת הסדר טיעון והדברים נכונים גם לגבי עריכת הסדר מותנה. בשים לב לשיקול הדעת המקצועי הרחב המסור למשיבה בהחלטות אלה, נדרש חוסר סבירות קיצוני או עיוות מהותי לשם התערבות בשיקול הדעת של המשיבה".

32. בשים לב לעקרונות שהובאו לעיל, נבחן את נסיבות התיק שבפנינו:

אכן אין מקום לקבל טענת המשיבה לפיה תנאי מוקדם לעריכת הסדר מותנה הוא הודאת המערער - דבר שלא התקיים במקרה דנן.

הודאת חשוד אינה תנאי סף מקדים והכרחי לעצם בחינת השאלה האם יש מקום לערוך הסדר מותנה עם חשוד, כפי שעולה מהאמור בחלק ג' להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.3042, שעניינה הפעלת תיקון מס' 66 לחוק החסד"פ - "הסדר מותנה" (להלן: "הנחית היועץ המשפטי לממשלה").

בסעיף 1 לחלק ג' להנחית היועץ המשפטי לממשלה מפורטים שלושת תנאי סף לתחולת ההסדר (העונש המתאים לחשוד אינו כולל מאסר בפועל, לחשוד אין עבר פלילי בחמש השנים שלפני ביצוע העבירה נשוא ההסדר, אין חקירות או משפטים פליליים תלויים ועומדים בעניינו, לא נערך עם החשוד בחמש השנים שלפני ביצוע העבירה נשוא ההסדר, וקיומן של ראיות מספיקות לאישום בעבירה נשוא ההסדר).

הודאת החשוד אינה אחד מתנאי הסף המקדימים שנקבעו לתחולת ההסדר המותנה.

33. יחד עם זאת במסגרת שיקול הדעת המוקנה לתביעה להחליט האם לערוך הסדר מותנה עם חשוד אם לאו, תשקול התביעה כחלק ממכלול שיקוליה, האם החשוד הודה בעבירות המיוחסות לו והאם הביע חרטה על מעשיו, כאמור בסעיף 10 (ד) להנחית היועץ המשפטי לממשלה:

"10. התובע רשאי להחיל הסדר מותנה בתנאים מתאימים, על עבירה אשר מתקיימות בה הנסיבות המפורטות להלן, או חלקן, באופן המטה את הכף מבחינת האינטרס הציבורי לסגירת התיק בהסדר המותנה:

(...)

(ד) התנהלות החשוד לאחר ביצוע העבירה- לרבות שיתוף פעולה של החשוד עם רשויות אכיפת החוק; הודאת החשוד ונטילת אחריות על מעשיו; חרטה של החשוד על מעשיו; (...) מאמצים שנעשו על ידי החשוד לתיקון תוצאות העבירה (...)"

כן תשקול התביעה במסגרת שיקול דעתה האם לערוך הסדר מותנה עם חשוד את נסיבותיו האישיות של החשוד לרבות גילו, מידת הפגיעה הצפויה בחשוד או במשפחתו כתוצאה מקיומו של הליך פלילי, נסיבות חיים של חשוד, נסיבות ביצוע העבירה, תוצאות העבירה, וכיו"ב (ראה פירוט בסעיף 10(א) להנחיית היועץ המשפטי לממשלה).

34. מכאן שהמשיבה רשאית הייתה לשקול את העובדה כי המערער לא הודה בביצוע העבירות שיוחסו לו, ולא הביע חרטה במסגרת מכלול שיקוליה בטרם החלטתה, ולזקוף שיקולים אלה לחובתו של המערער, ואין בעובדה כי המערער עמד בתנאי הסף המוקדמים הדרושים, כדי להוביל למסקנה כי החלטת המשיבה שלא לערוך עם המערער הסדר מותנה הייתה בלתי סבירה, וראה בהקשר זה דברי בית המשפט בע"פ (חי') 59342-08-16 **בן סימון נ' מדינת ישראל**, ניתן ביום 6/10/16 לפיו אי היעדרות של התביעה לקיום הסדר מותנה עם חשוד, על אף שעמד בתנאי הסף, אינה יוצרת כשלעצמה עילה להתערבות בית המשפט.

35. ב"כ המערער הצביעה על שלושה מקרים אחרים בהם נטען כי נערכו הסדרים מותנים עם חשודים במקרים בהן נעברו עבירות דומות למקרה דנן.

מעיון במסמך שהוגש בנוגע להסדר המותנה בתיק מספר 4908/15 ומפירוט העובדות בו לא עולה כי במקרה זה זויפה תעודת הזהות, זאת בשונה מהמקרה שלפנינו בו זויפה תעודת זהותו של המערער.

גם עיון בשני התיקים האחרים שהוגשו (6571/15, 5574/14) מעלה כי אין טענה לזיוף תעודות זהות, אלא החשודים העבירו למתחזים את תעודות הזהות האמיתיות שלהם, זאת, כאמור, בשונה מהמקרה שלפנינו בו נקבע כי תעודת הזהות של המערער זויפה.

נוסיף לכך כי בסעיף הנימוקים לסגירת התיק בהסדר מותנה בתיק מספר 4908/15 צוין כי החשודה מודה בעובדות המהוות את העבירה, בתיק מספר 5574/14 צוין כי קיימות "נסיבות אישיות קשות" של החשוד וכי מדובר בתיק ישן, ובתיק מס' 6571/15 צוין כי לחשוד נסיבות אישיות, וכי הוא הביע חרטה.

36. אשר על כן סבורים אנו כי לא ניתן לגזור גזירה שווה בין נסיבות ביצוע העבירה, נסיבות התנהלות החשודים לאחר ביצוע העבירה והנסיבות האישיות של החשודים בתיקים בהם נערכו ההסדרים המותנים כפי שהוגשו ע"י המערער, לבין נסיבות המקרה שבפנינו, ומכל מקום בוודאי שלא ניתן לומר כי החלטת המשיבה במקרה דנן, להעמיד לדין את המערער, ניתנה בחוסר סבירות ו/או כי יש בה עיוות מהותי, גם אם הייתה המשיבה יכולה לקבל החלטה שונה, כפי שעשתה במקרים אחרים דומים.

אכן, על רשויות התביעה לפעול בשוויון בפני הבאים בשעריהם, אולם שוויון זה אינו טכני ודווקא, ואין להשוות בין מקרה למקרה רק בשל דמיון חלקי בנסיבותיו. שכן כל מקרה ומקרה נבדל ממשנהו הן בנסיבות ביצוע העבירה, הן בהתנהגות החשוד לאחר ביצוע העבירה והן בנסיבות האישיות של כל חשוד - ראה ת"פ(רמ') 11804-06-15 פרקליטות מחוז מרכז נ' טובל, ניתן ביום 7/4/16 ע"י כב' הש' ד"ר קובו.

לסיכום האמור לעיל ומשלא מצאנו כי נפל עיוות מהותי בהחלטת המשיבה שלא לערוך עם המערער הסדר מותנה, לא היה מקום להתערבות בית המשפט בהחלטת המשיבה שלא לערוך עם המערער הסדר מותנה.

37. ראוי לדחות גם את טענותו החלופית של המערער לביטול הרשעתו, שכן בנסיבות המקרה כפי שהוכחו בפני בית המשפט קמא, ומשלא הוכח כי ההרשעה תפגע בעתידו התעסוקי של המערער - אין מקום לביטול ההרשעה.

סוף דבר - דין הערעור להידחות.

ניתן היום, ז' אב תשע"ח, 19 יולי 2018, במעמד המערער וב"כ הצדדים.

עדי חן-ברק, שופטת

בטינה טאובר,
שופטת

רון שפירא, נשיא
[אב"ד]